

A 65

~~I. 2432~~

I. 2432

4. 65
2432
11/7

Koosa.

Sind hoidku Jumal, armuga!

2432

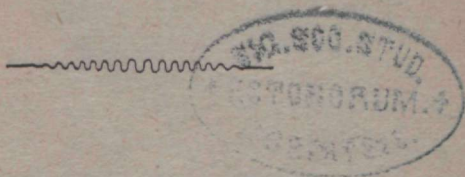
Koosa,

ehf

Lapse armastus

Spetslik jut wanemate ja lastele

Kristohw Schmidt'i järele

Tallinnas

Erühtitud L. Pihlaka kuluga

1893

Дозволено цензурою. — Юрьевъ, 9 Юля 1893 г.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiiviraamatukogu

32130

Печатня Г. Матизена, Ревель, Никольская ул., № 23.

Moosa ema.

Kõrges mäe otsas, ilusa orgudest fiske piiratud, mida üksnes Schweitsi maal leida on, seisib endisel ajal uhke loss Tannenburg, mida paksud kõrged müürid ja tornid waenlase peale tungimise vastu kaitsewad.

Selles lossis elas kord ritter Edelbert oma abikaasa Matildega ühemeelelist jumalakartliku abielu. Edelbert oli üks wäga wahwa ritter. Nii wahwa ja kõwa, kui ta oma waenlaste vastu oli, nõndasama waga ja õiglase oli ka ta rahuarmastaja süda, sest kõwa koores all oli hea tuum warjul. Tema oli üks jumalakartlik ja õiguse armastaja mees ja üks hea isa oma alamate vastu. Hartsog armastas teda kui oma wenda, kuna isegi Saksa keiser teda kõige suure riigi ülemate ees oli auustades kiitnud. Tema abikaasa Matilde oli oma mõistuse, wagaduse ja jumalakartuse poolt kõige ümberkaudse ritteri prouadele kui eeskujuks; waestele tegi ta ütlemata palju head, mis eest need õnnistades tema eest Jumalat palusiwad.

Ritter Edelbert oli selleaegse rahutuma aegade pärast wäga wähe kodumaal; ta käis hartsogi kaa-

fas sõjas, nii et aastad mööda jõudsiwad, enne kui ta wägel koju wõis tulla. Matilde südame rõõmuks, oli temale tema armas ja hea tütar, wäike Roosa, kes igas tükis oma hea, waga ja jumalafartliku ema sarnane oli. — Nii kui ema waga ilus inimene oli, nõnda oli ka tema wäike Roosa ilus kui õis.

Waga jumalafartlik ema õpetas oma wäikest tüdart kõige pealt lapselikul wiisil Jumalat üle kõige asjade kartma ja armastama. Et tema omal Jumala sõna pühad kirjad selgeste peas oliwad, õpetas ja seletas ta seda lapsele kõik selgeste ära, kui ta kedras ehk kudus, mida selleaegsed ritteerite ja mõisnikude prouad kõik prii aegadel tegiwad. Kõige enam rõõmustas ennast wäike Roosa selle üle, et meie Snnistegija Jeesus Kristus lapsena Betlemma lautas ilmale oli sündinud, kus wagad karjatsed püha inglite laulu oliwad kuulda saanud ja teda siis Betlemma lautas ja sõimes waatamas käinud. Roosa tõutas seda kuuldes oma waga Snnistegija eesmärgi järele tema jälgedes käija, siis wõis ta ükspord ka Jeesuse juure taewa saada.

Nii kuidas waga jumalafartlik ema oma armast Jumalat üle kõige asjade kartis ja armastas, nii õpetas ta ka oma armast tüdart Jumalat üle kõige asjade kartma ja armastama, mis juures ta teda ka kõiki inimesi ja kõige esmalt oma wanemaid õpetas armastama. Roosa armastas sellepärast oma emat ja ka isat ütle mata lapseliku armastusega, ehk wiimane küll arwa kodu

käis, kus juures ta aga seda sõbralikum oma armsa ainsama tütre vastu oli.

Isa armastas väga heameelega kirjusi süüja, mida aga üksainumas puu lossi aedas kandis. Ühel sügisel suil, kui esimised kirsiid walmis olid, wad saanud ja ema neid maha wõtnud, ütles ta neid kolme jätku jäutades, ühe osa saab isa, teise mina ja kolmandama sina. Oma jäu aga annan ma isale, sest et ta neid väga kangeste armastab. Noosa armastaw süda aga mõtles nõndasamati, ja ta ei oleks miski hinna eest neist mitte ühte ainustki suhu pistnud. Nõõmsa südamega pani ta neid wäikse korwikesse sisse ja wiis oma armsa isale.

Mõistlik ema õpetas oma armast last ta aegsaste tööd tegema ja ennast sellega ära harjutama, et see temale armsaks läks. Nõnda õppis wäike Noosa peagi õmblema ja kuduma.

Ena talitas, nii kui see selleaegse mõisnikude prouade juures wiisiks ja kombeks oli, iltka köökis toitust walmistades, mille juures ta jälle wäike Noosa abiks pidi olema, nii kui tema jõud ja mõistus seda lubas. Kui ta muud ei wõinud aidata teha, siis pidi ta ernid ja ube puhastama. Nõige suuremat talitust oli emal ja tütrell lossi aedas, kus nad roosid ja köiksugu keedu wilja maha külwasiwad, kastasiwad ja umbrohtu pärast wälja kirkusiwad, kui nad ülesse olitwad tõusnud ja suuremaks kastwanud. Ena andis tütre jäulks ühe peendra, mida ta ühe wäikese kastmise kannuga pidi kastma ja ise harima. Wäikese Noosal

oli selle juures ütlemata suur rõõm, kui roosid ja taimed ülesse tõusivad ja aega mööda õitsema hakkasivad, kuna sügise magusad juured ja kaunad maitseta itvadega küpsaks saidvad. Roosil oli selle juures talitsemist ja armast ajaviidet küllalte.

Tark ja mõistlik ema walwas ja hoolitses kõige suurema hoolega selle eest, et uhkus juba maast madalast tema südames ei pidanud juurduma hakkama, mis lapsi südant oleks wõinud ära kihwtitada. Ühel päewal tuli walitseja härtzog Tannenburgi oma sõbra Edelbertile wõeraks. Palju ritterisi ja nende prouasi olivad selleks tähtsaks päewaks senna saanud palutud. Roosa pidi nüüd ka esimest korda omas elus mõisniku preilide wiisil kallisse riide panema, kuna kalli kiwidega ehted tema kaela ja käsiwarja ehitasivad. Wõerad kiitsivad ütlemata Roosa iludust ja uhkeid riidid nende kalli ehetega, mis tal ümber olivad. Kui wõerad jälle ära olivad läinud, ütles ema Roosale: „Need kiitmised ja libedad sõnad, mida need wõerad härrad ja prouad sind kiitsivad, kurwastasivad mind ütlemata! nad ei teadnud, ega jõudnud muud ühti sinu juures kiita, kui neid hülgawaid kiwa ja klaasi tükk, mis sinu külges kõlgendasivad, ja mida sa nüüd jälle kastiwarjule pead panema. Riinetele ja kiwidele ostasivad nemad küll kiitust anda, aga ei mitte su omale. Oh, Jumal, kui sul muud kiituse wääri- list omadust ei ole, siis oleks ma küll see kõige õnnetum ja kahjatsmise wääriline ema! oh minu

armas ja kallis Roosa, pane ikka neid asju tähele ja võta oma südamesse, mis sulle tõega auu teeb, Jumala ja inimeste ees."

Enam veel kui proua Matilde õpetused ja maanitsused mõjus tema waga Jumala-kartlik elu tütre kohta. Tema hea kasvatamine ja hoolekandmine ei jäenud sellepärast ka mitte asjataks, waid kandis head wilja. Roosa oli kõigi noorte tütarlastele kui eeskujuks. Tema käis lihtsalt aga puhtaste riides, nii kui tema südagi puhas ja selge kui hallika wesi oli. Oma igapäewased riided oliwad nende oma kujutud ja õmmeldud; ehteks oliwad Roosale kalli kiwide asemel paar ruffi lille ehk roosi topfi rindas, mida ta ütlemata armastas lumivalge kleidi peal kanda. Kes teda sedamoodi juhtus nägema, see ütles kohe: „Roosa on wäga ilus ja wiisakas tütarlaps, selle sarnast siin ümberkaudu leida ei ole!“ Tema wagadus ja tasandus tegi teda veel palju külgetõmbawat, kui seda tema iludus ehk veel oleks jõudnud teha.

Murelikud ajad.

Roosa oli juba neliteistkümmend aastat wana; seal jäi tema armas ja kallid ema häliste haigeks ja suri lühikese aja pärast ära. Raskjalg, kes isale seda haiguse sõnumit läks wiima, jõudis veel sellega seks ajaks tagasi, kui waga ema juba siit ilmast hakkas lahkuma. Suri ja hoidis isa ja tütre täed palawa armastusega oma külmaks minewa

käte wahel, üteldes: „Meie kolm, olime ikka kui üks süda ja meel siin maailmas; meie saame seda Jumala armust ka wist tulewas elus olema.“ Ta jäi ikka waikemaks ja nõdremaks, kuna ta filmad Õnnistegija kaju peal wiibisivad, mis seina peal oli — mis juures ta õndsaste hinge heites siit ilmast lahkus. Edelbert ja Roosa ei lausunud kange kurwastuse ja haleduse pärast kumbki tükil ajal sõnagi. Wiimaks ometegi wõis Edelbert nuttes öelda: „Tema on nüüd seda wiletsat hädaorgu jumalaga jätnud. Jumal aitku ja andku, et meie ka ükskord niisamuti omad ihulikud filmad igawese unele wõiks kinni panna ja taewas jälle üheteisega igaweste ühendud saada.“

Edelberti ja Roosa leinamine oli ütlemata kurblik ja hale, sest et nad puhkama läinud hinge kõigepalawama armastusega oliwad armastanud. Kõik ümberkaudsed naabrid wõtsiwad nende leinamisest sügawat osa. Igas majas ja urtsikus leinasiwad nende alamad nuttes oma kallist heategijat, kes nii häliste ja ilma ootamata siit ilmast ära oli lahkunud. Wana auuwäärt õpetaja saatis furnu wiimist põrmu õnnistades maa mulda. Snimesi oli ligidalt ja kaugel murdu koku tulnud, kui auulik waimulik furnu mälestuseks kõnet hakkas pidama, siis läks rahwa nut nii waljuks, et wana õpetaja sõnu enam kuuldagi ei wõidud. Ta hakkas isegi selle juures suure healega haleduse pärast nutma. Sellepeale andis rahwale käega märku, et nad wait pidiwad jäema, kuna ta selle-

peale ise muud ei öölnud, kui: „Kus nut ja filma-
pisarad nii palju isegi juba räägivad, seal pean
mina juba üsna wait jäema!“ —

Sellepeale läks Edelbert pea jälle uueste tagasi
sõtta; seal toodi teda ühel sügisel päeval, pare-
mast käest raskete haawatud, oma lossi peale
koju tagasi. Noosa oli seda kuuldes ja nähes
väga ehmatud, kuna ta meel väga hale oli
armsa isa häda nähes. Ta hoolitses ja ravitses
kõigesuurema hoolega kalli isa eest, ega läinud
tema haigetoodi juurest eemale. Ta aitas tema
haawa kinni siduda. Käsi paranes aga väga
pikkamesti; sagedaste istus Edelbert rahutuma ja
kurwa südamega lamina tule ees ja kaebas kurb-
liku healega, et ta oma isamaa kohut ei võinud
täita, ega oma kallist hartsogi aidata, kellel waen-
lastega suurt tüli ja tegemist oli, sest et nad jälle
nende maale riisuma ja röövima olivad tulnud.
Sähärdustel kordadel püüdis Noosa teda igate
mooti trööstida, mis kurwa isat märka lahutas.

Teisel kewadel tuli üks väga auus ritter
Edelberti lossi ja kutsus teda hartsogi nimel sõtta,
oma meestega aitama tulla. Edelbert ei võinud
omas kurbastuses seda kutsumist mitte vastu
võtta, sest et ta haawatud käsi weel ikka väga
haige ja nõrk oli. Ta laskis aga kõik sõjamehed
ja sulased kokku kutsuda, et need tema nimel ja
asemel hartsogile abiks pidiwad minema. Pärast
seda, kui kõik endid lossi peale kokku olivad kogu-
nud, astus ta nende keskele ja ütles neile kindla

sõnadega, et nad nüüd selle auusa ritleri kasku ja sõna tema asemel pidivad kuulma, ja ikka julged ja wahwad olema oma waenlaste wastu. „Olge oma waenlaste wastu wahwad kui lõuloe-
 rad; aga rahuliku inimeste wastu tasafsed ja wagafsed kui lambatalled!“ ütles ta neid wahwas-
 tades. Wesiste filmadega waatas ta neile siis weel lossi lahtisest aknast järele, kuni nad metsa warju filmist ära kadusiwad. Almaasjata katsus ta kogu see päew oma meelt lahutada! loss oli nüüd kus tema truuid sõjasektsimehed sealt ära sõtta oliwad läinud, tema meelest tühi ja kole. Kurwa meelega istus ta pärast õhtu söömist kamina tule ääres, sest et see õhtu wäljas külm wilu ilm oli. Wali tuul puhus hulgudes mööda lossi müüri ja katuseid, kuna jämedad wihma tilgad wastu aknaid käisiwad. Nõndatwiisi jõudis öö kätte, aga Edelberti filma ei tulnud und. Seal kõlas lossis suur kisa ja kära. Wõlwalustest kostis sõjariistade klirin ja wastastiku wõitlejate mõelade wehklemine Edelberti kõrwa. Seal kuulis ta, et mitmed sõjamehed walju astumisega senna poole tuliwad, kus ta praegu oma ainsama tütreaga magas. Ta kargas ehmatult woodist ülesse ja otsis sõja riistu; Noosa lükkas kähku ukse riivi, mis aga kõwa tõukamisega sisse pödrutadi, kust üks üli raudriides ritler, mitme teise sõjariistadega ehitatud mehega sisse astus. „Nüüd, Edelbert!“ ütles ta sätentawail filmil ja kõue müristamise sarnatse healega, „on kättemaksmise tund kätte tulnud!

mina olen Kumerih, kelle wastu sa tihti julgesid panna ja teda sa ka tihti laimafid! nüüd pead sa seda saama kahjatseda!" Selle peale pööris ta ennast oma sõjameeste poole ja ütles neile käsku andes: „Pange teda ahelasse, kuni meie minema hakkame! minu Wihterburgi kõige koledam wangi telder peab temale edespidiets elukohaks olema. See loss jääb aga nüüd minu omaks! Mis kõige enam hinna wäärt on, seda wõtan ma omale, siis sõjamehed, wõite teie oma wapruse palgaks kolm tundi lossis riisuda ja rööwida!" Selle peale läks Kumerih uksest wälja, ilma et seda tähelegi oleks pannud, et Noosa põlwili teda silma weega oli palunud, et ta tema waele haige isa peale wõtaks armu heita. Edelbert sai kinni siutud, kuna kaks sõjameest tema juure wahiks jäiwad.

Kumerih oli seda aega omaks kasuks tarwitanud, kus Edelbert temale oma haige käepärast, ega ka sõjameestega ei saanud wastu hakata, sest et need sõtta oliwad läinud. Edelberti sulaste seas, kes weel lossis aset pidasiwad, oli üks salalik äraandja olnud, kes suure maksu eest läbi kibuwitsa tihniku waendlastele üht sala uft kätte juhatas, mida ta ise lahti oli teinud, kus mööda nad salateed kaudu lossi peafesiwad. —

Peagi läks ritter Kumerih oma sõjameeste ja wangiga sealt minema, kus juures nad rikast saaki oma waewapalgaks oliwad saanud. Noosal läks selle juures ilma kellegi tähelpanemata korda sealt ära põgeneda. Ta oli sellega oma isa wiimist

käsku täitnud, mida see weel aega oli saanud temale salaja ütelda.

Waene tütarlaps effis metsas ümber rännates kuni teise õhtuni, kuna ta jõud nii ära lõppes, et ta ennast senna paika arwas maha jääma. Ometegi wiimaks jõudis ta ühe lagedama koha peale, kust ta looja minewa päewa all ühte ilust orgu silmitses, kus üks wäike majakene oli. Siin elas üks ritter Edelberti truu alam, kes sööpõletaja oli, nimega Burkhard. Siin wõeti teda kõige suurema armastuse ja lahtusega wastu, kui nad ehmatus ja kohkumisega seda olitwad kuulnud missugune suur õnnetus tema isale oli juhtunud. — Kõige parem kamber seati koha tema jäuks walmis.

Burkhard aga pani ennast koha reisi tarwis walmis, et näha ja kuulda, mis Koosa isa kasuks wõiks ettewõtta, kes teda kord suurest hädast ja õnnetusest oli ära peastnud. Ta läks naabri ritterite juure ja palus neid, et nad Kumerih'i losfi ära wõtaks ja siis auusat Edelberti sealt lahti peastaks, ehk kõigewähemalt teda jahi peal wangi wõtaks ja nii kaua kuskil wangis peaks, kuni ta Edelberti lahti laseks ja tema rööwitud warandust jälle tagasi annaks. — Kõik oli aga asjata! — Ritterid arwasitwad, et Kumerih wäga wägew on, mille wastu nende jõud ega nõu ei aidata. Paremm pidada nii kaua ootama, kuni Edelberti sõbrad ja sõjamehed tagasi tulla. Wiha ja ühel hoobil südame waluga keeras truu Burkhard as-

jata koju tagasi, mis juures wiimne Roosa loo-
tus oma isa ärapeastmise peale tema südamest kadus.

Rõige wiimaks jutustas Burkhard weel seda, mis ta ühe teise sõõpõletaja käest oli kuulda saanud, kelle tütar Bihtenburgi lossi wärawawahi juures teenimas oli olnud. Wärawa wahi naene aga olla üks esimene tulehark, kellega keegi dige inimene toime ei saada; ta olla tüdrukut mõne päewa eest minema kihutanud.

Roosa oli seda tähele pannes kurwa meelega laua ääres istudes pealt kuulanud, seda kuuldes kargas ta järsku ülesse ja ütles rõõmsalt: „Nüüd ma tean, mis ma pean tegema! ma panen ennast sõõpõletaja riide, lähen siis süte ja taeladega lossi, kus mina sõbralikul wiisil asja nii tahan seada, et ta mind oma teenistusesse wõtab, seal wõin ma ehk oma isat kuidagi moodi näha saada, tema wangipõlwe kergitada ja ehk teda weel kogu ni wiimaks wangitornistki ärapeasta.“ — Nuus sõõpõletaja perekond oli igas asjas Roosale nõuks ja abiks, kus seda aga ial wõimalik oli.

Teisel wärawa homikul oli juba Roosa reisi tarwis walmis, mis peale ta sõõpõletaja tütre Agnesega sealt lahkus, kus juures sõõpõletaja perekonna õnne soowimised neile saatjaks oliwad.

Roosa teenistusesse hakatus Bihtenburgis.

Roosa jõudis sõõpõletaja riides õnnelikult Agnesega metsast wälja. Siin jättis Roosa Agne-

sega tänulikult jumalaga ja hakkas üksi oma teed edasi minema. Kui ta selle kõrge mäe otsa oli jõudnud, mille otsa Wihtenburgi loss oli ehitud ja lossi wärawast sisse astus, siis filmas ta kõrge ritter Kumerihi uhke hobuse selgas istumas nägema, suur suletutiga sõjakübar peas. Ta sõitis uhkeste oma sõjameestega temast mööda, ega pannud tema alandliku teretamist tähelegi.

Koosa istus ühe kivist raijutud pingi peale. Tema südames oli suur hirm ja kartus. Ta arwas seda kõige sündsamaks, et seda magusaste ära oodata, kui keegi temaga peaks jultu tegema. Wähe aja pärast tuliwad kaks last senna, kes natukesse maa peale seisatama jäiwad ja tema peale waatasiwad. Koosa teretas sõbralikult lapsi ja küsis selle peale, mis nende nimed pidiwad olema. Nad ütlesiwad omad nimed, kuna nad ka kõrge julgemaks läksiwad. Poisikene Otmar tegi Koosa kõrwi kaane lahti, mis tema kõrwas pengi peal oli, ja waatas uudishimulikult senna sisse. Wäike Barta sirutas oma käe nende siniste ja punaste rukkililledede wastu wälja, mis Koosa lihtsa õlest kübara ehteks oliwad. Koosa andis need lilled sõbralikult wäikse Bärtale, kuna ta neile weel mõned magusad pirnid andis, mida ta sööpõletaja perenaise käest oli saanud. Peagi oliwad lapsed temaga sõbraks saanud. Nad oliwad wärawawahi lapsed. Kes ühtepuhku oma filmi wärawa poole lädi, et näha, missugused inimesed sealt sisse ja wälja pidiwad käima. Ta oli seda nähes üsna rahul

ja rõõmus, et võeras tüdruk nii sõbralik tema laste vastu oli. See ilus ja armas heal, mis ta see võeras tüdruk tema lastega kõneles, pani teda üsna imestama. „Oma fogu eluajal“, ütles ta oma ette habemesse pomisedes, „ei ole ma veel ühte nii wiisakat ja mõistliku talutüdrukut näinud.“ Sellejärele hüidis ta oma wana teistpoolt, kes üks kuri naesterahwas oli, kelle juures ükski teenija kaua ei wõinud wäljapidada. Kui nad Roosa käest järele pärides kuulda oliwad saanud, et ta heameelega nende juure tahta teenima tulla, siis oli see sellega koge nõus ja veel pealegi wäga rõõmus, et nii ruttu ja hõlpsaste omale uue tüdruku oli saanud. — Roosa palawam soow oli aga sellega esmalt täide läinud, et ta oma isa lähedal wõis olla, kus ta teda kudagi moodi lootis näha saada. —

Roosa saab oma isat wangitornis näha.

Roosa oli tüki aega juba wärawa wahi juures teenistuses, kus tal mitte kerge elu ei olnud, aga veel ikka ei olnud tal wõimalik olnud oma armsa ja kallil isaga kokku saada. See oli tema õrna südamele wäga walus, et ta teda kordagi näha ei saanud, ehk ta küll nii tema ligi oli. Selle wähe peal oli aga ometegi üks lootuse sãde ta südames ülesse tärkanud, ta oli juba koge hõlpsustest saadik seda märkanud ja tähele pannud, et wärawawahil ühel hoobil ta wangide wahil oli, kes

neile süüja pidi wiima. Ta päris ajuti kõikide wangide järele, kus juures ta kõigetähemalt ometegi sedagi teda sai, et ta isa weel alles elas ja pealegi üsna terve olla. Ta ei jõudnud oma filmapisaraid tagasi hoida, kui ta filmad madala puust kausikeste peale lõi, milles wangidele lahja suppi, musta leiva ja weekruugiga wiidi. Nii-sugust wiletsat toitu pidi nüüd ka tema armas ja kallis isa sööma! — „Oh!“ õhtas ta siis tihti selle juures, „see kõik, mis mina kannatan, ei ole midagi selle wastu arwata, mida tema peab wäljapidama? mina ei taha sellest saada midagi enam oma kannatamise üle nuriseda, waid kõik rahuliku meelega kanda!“

Ühel õhtul, kui sup jälle puust kausikeste sisse oli tõstetud ja kande laua peale walmis pandud, ütles wärawaht Roosale: „Sina, Roosa, tule täna minuga seltsis wangitorni! sest et ma homme oma peremehe käsu peale kottu ära pean minema. Ma näitan sulle wangide keldrid ja kohad ära; ja pead neile see aeg, kui ma kottu ära olen, süüja wiima. Minu abikaasal on selleks wähe aega ja weel wähem lusti.“ Ta wõttis laua, mis peale nõud oliwad lautud, ja suure wõtme kimbu kätte, ja hakkas eele, pimedat wõlwalust mööda edasi minema. See oli Roosal nii wäga järsku ja ilma ootamata ette tulnud, et ta nüüd ometegi oma armast ja kallist isat kaua aja pärast jälle esimest korda näha pidi saama. Nii ütlemata suur kui ta rõõm selle juures ka küll oli, ehma-

tas ta siiski. Peksiva südamega astus ta wärawawahi järel pimedat wõlwalust mööda edasi. Ta sai ennast aga peagi nii palju koguda, et kindlaste nõuks wõttis, et ta ennast wärawawahi ees isale tunda ei annaks. „Sest,“ mõtles ta, „kui see saladus ilmsiks tuleb, et tema tütar olen, siis ei usalda see wangitorni wõtmeid mitte mu kätte andma.“

Wärawawaht jäi wäikse müüri sees olewa haugu ees seisatama, millel raud lukk ees oli. Ta keeras selle lukust lahti, Noosa waatas wärisewa hirmuga haugust sisse kus ta üht sasis juuste ja habemega hirmsa näuga meest filmas, kes wangi keldri seina külges ahelas oli. — „See,“ ütles wärawawaht, „oli enne üks tubli ja wahwa sõjamees, kange joomine ja kaardimäng saatjivad teda ni kaugele, et ta üheks teerõwliks ja mõrtsukaks sai. Mina ei tahaks mitte tema asemel olla, ega seda hirmust nuhtlust kanda, mis teda pea ootab.“ Ta lükkas toidu haugust sisse ja pani siis luugi hoolega kinni ja keeras lukku.

Selle peale tegi ta ühe teise sähärduse luugi lahti. Noosa filmas pool pimedas keldri ruumis ühte furnu karta kahwatanud naesterahwa kaju raske ahelates. Suuksed rippusiwad lohakil mööda nagu alla, kuna tema paled hauku oliwad waunud ja filmad tuhakarwa halliks muutnud. „See,“ ütles waht edasi kõneledes, kuna ta supi kausi leiwa ja wee kruusiga sisse oli lükkanud ja raudse luugi nii-sama hoolega jälle kinni pannud, kui enne teisegagi

oli teinud, „oli enne üks ilus tüdruk, just kui ingel — oh et ta ka nii ilmasüütaks ja ilusaks oleks jäenud, kui üks ingel! — Ta hakkas aga salaja südames kurjale maad andma, kuna nüüd kange ja raske arwamine tema peal seisab, et ta üks lapse tapja olla. Meeleärarheitmine teeb teda mõnikord üsna pööraseks ja hulluks. Ma manitsen sind selle juures kõwaste, et sa tema wangi-torni ust mitte lahti ei tee, sest siis wõiks ta kuldagi moodi sulle paha teha.“

„Üksnes selle juure tohime meie aga jätta minna,“ ütles wärawaht jutustades, kuna ta üht wäikest raud ust lukust lahti keeras; see on üks heamees, wagane ja tasane kui lammas. See on Tannenburgi ritter Edelbert.“ Waene, kõigest kehast wäriseja Noosa ei oleks teda ilmaški mitte ära tunnud, kui ta seda teada ei oleks saanud, et see tema armas ja kallid isa oli. Ta oli näust wäga kollakaks kahwatanud, põduraks ja lahjaks jäenud, kuna pik habe rinnuni ulatas. Tema riided olivad nii wäga ärawanunud, et nende karwastki enam aru ei saanud. Ta istus ühe kivi paku peal ja oli müüri külge ahelasse pandud, mis ometegi nii pikalt kinni olivad, et ta oma wangi korkas lahkest ebasi ja tagasi wõis käia. Ka sööma laud, mis ta ees, oli ühe ainasmast kivist wälja rajatud, mille peal sauest kruuk musta leiba tüliga weel praegu alles wakka seisfis. Wana ritter tuetas oma pead pahema küünarnukki najale ja hoidis käega otja eest kinni kuna

ta paremat haleda naeratamisega wahile teretamiseks ulatas. Laua kõrwas oli üks koitanud laudabest magamise ase. Natuke hõlgi ja jäme willane tekk oliwad temale magamise tarwis. Rogu wangikelder oli inetu ja kole waadata. See oli, et see ühe ritteri jäuks oli, kaunis suur ja ruumikas, kaljutükkidest wõlwi moodi ülesehitud, mis ülewel kokku läks ja selle wiisiga kaunis kõrge oli. Üks ainukene wäike jämeda tressidega aken andis paksu müüride wahelt tumedat walgust.

„Ritter Edelbert,“ ütles waht, „homme saab teile minu teenija söömist tooma, sest et ma oma peremehe käsu peale wälja pean sõitma.“ Edelbert filmas selle juures Koosat. „Minu Sumal,“ ütles ta siis dhates, „nii suur ja sellesamasuguse wanaduses on ka minu tütar Koosa! oh, kas teie ei ole temast weel midagi kuulda saanud, armas wärawawaht, nii kui ma seda palusin?“ see aga wastas osawõtlikult: „Sumal ise seda teab, kus ta on!“

„Oh Sumal!“ ütles Edelbert, „siis ei ole mitte üks ainumas ritteri perekond minu waese tütre peale halastanud, ega teda oma juure wõtnud, ehk nad endid küll minu sõbraks lugesiwad!“ Ta armas aga siiski salaja, et ta wana sööpõletaja Burkhardi juures pidi olema, mida ta aga ütelda ei tahtnud, sest siis oleks ritter Kumerih sööpõletajat hakanud wihkama ja tagakiusama. Koosa, kes selle wahel peal hirmu ja jälestusega seda koledat kohta oli filmitsenud, ei wõinud isa

wiletsjat olikut nähes muud teha, kui hakkas nuufudes nutma. Pea oleks ta oma isa rinna najale lastnud, sest nii suur oli ta südame kurbtus ja haledus, mida ta weel ometigi sai maha suruda. Edelbert imetles väga tütarlapse südame ligutuse üle, sellepärast ütles ta osawõtlikult: „Kas sinu isa ehk ema lühikese aja eest ära on surnud, et sa nii suures kurbastuses oled?“ Koosa wõis aga hädaste seda ütelda, et tema armas ema juba kauema aja eest ära oli surnud, isa aga elada weel alles, kuna tema käsi väga pahaste käia. „Siis,“ ütles Edelbert, „halastagu Jumal ise armuga tema peale!“ — See oli väga hea, et waht sealt ära läks sest kauem ei oleks waene Koosa ennast enam pidada suutnud. Ta ei teadnud isegi, kuidas ta wangikeldrist wälja oli tulnud. Wankuwa sammudega läks ta mööda wõlwalust käiku edasi, kuna ta müürist kinni pidi wõtma, et mitte maha ei kukuks.

Koosa annab enneft oma isale tunda.

Koosa oli kogu õhtu kurb ja mõtles õhates raske südamega selle peale, kuidas tema isa nii äralõppenud peast, raske raudahelas wangis pidi olema, mis tema meelest, ega filmade eest, enam ära minna ei tahtnud. Tema wiletsus käis tal läbi südame, kuna see teda weel ometi pisutki trööstis, et ta tema lähedal oli ja pea tema juure pidi jaama, kus juures ta tema wiletsust natuke

lootis kergitada saama. Riipea, kui ta õhtule sai ja oma kambri wõis minna, langes ta kobe põlwili ja palus ärdaste Jumalat, et ta tema ettewõtmist, nii kui seiemaani, laseks hästi korda minna ja teda armuga aitaks, et ta oma armsa ja kalli isale wõiks kosutamist ja troosti muretseda. Selle peale heitis ta magama, kuna aga uni filmi ei tulnud, sest et isa kahwatanud nagu alati ta filme ees seisfis. Wastuhomikut alles jäi ta pisut magama.

Teisel wara homikul äratas teda wärawa-waht unest ülesse, sest et temale sooja toitu pidi walmistama, enne kui ta teele läks. Koosa tõusfis ka kobe ülesse, tegi tule ülesse ja keetis supi walmis, mida see wäga armastas.

Kui mees kottu ära oli läinud, heitis tema naene uueste magama; Koosa oli üksipäinis tuas. Tasa wõttis ta ettewaatlikul kombel wõtme kimbu, et need ei pidanud kõlisma, kuna ta wõtme kimbusst oma isa wangikeldri wõtme wälja wõttis, mida ta hoolega tähele oli pannud, et see see dige wõti oli. Siis wõttis ta wõtme ja tulelatorni, mis naela otsas rippus, pani sellesse pisukesse lambi põlema ja hakkas sukka kikki warwul oma isa wangi keldri poole minema. Senna jõudes tegi ta ust nii tasakeste lahti, kui see tal ial wõimalik oli.

Ta tõstis latorni ülesse ja nägi selle tumedal walgusel, et Edelbert wahelite pandud kättega wagusi oma aseme peal kiwist pengi peal istus. Ta imetses wäga selle üle, kui ta latorni tumeda

kuma walgel wäratwa wahi tüdrukut filmas oma ees seiswat. „Dled fina, hea laps?“ küsis ta, „mis ajas sind weel nii hilisel ööajal, ehk õigem öölda, wara homikul seie tulema?“

„Andke andeks, et ma teid tülitän,“ ütles Roosa tasase healega, „aga nii, kui ma seda märkan, ei ole ka teie see öö magada saanud. Ma soowiks heameelega teiega aina üksi rääkida, sellepärast tulin ma öö aegas; teie häda tungib mulle wägise südamesse, nii et ma sugugi magada ei saa; ma tulen teile teie tütre Roosa poolt teadust tooma.“

„Minu Roosa käest?“ wastas ritter Edelbert, kus juures tema tuhnid filmad iseäralikult hiilgasiwad. „Oh Jumal, kui see peaks ja wdiks tõsi olla, siis oleks sa mulle just kui üks rõõmu kuulutaja taewa ingel, kes mulle tröösti ja südame rahu jägab. Oh ütle — ütle — tunned sa teda? oled sa teda näinud? — ja kas oled sa temaga ise kõnelelud? on ta priike ja terwe? ja kas käib tema käsi hästi? oh räägi! räägi! wdid sa mulle selegest otsust tema üle anda?“ — „Ma wdin teile temast kõige selgemat otsust anda,“ ütles Roosa; „sest waadake!“ — tunnete teie seda kuld teed? seda kuld raha?“ — „Jumal taewas!“ hüüdis Edelbert ärritult ja sirutas omad wärisewad käed nende asjade järele wälja. See on ju seesama kullast mälestuse raha, mida minu tütar lapsest saadid omas kaelas kandis. Ma olen seda temale kõwaste keelanud, et ta seda kallist kingitud mälestust ilmaški omast käest ära ei pidanud andma.

Sa pead temaga väga hea sõber olema, armas laps, et ta seda kallist mälestust sinu kätte usaldas andma. Ta andis seda muidugi sellepärast sinu kätte, et ma seda kobe kindlaste pean uskuma, mis ja mulle temast tead rääkida." — "Ta ei ole seda kellegi võera kätte annud, armas isa," ütles nüüd Koosa; „waata — mina olen sinu tütar Koosa!" — „Sina?" hüüdis Edelbert ehmatades ja imekspannes. „Oh ära peta mind mitte! minu tütar oli, nii kui tema nimi seda juba tunnistab, üks ditsetu roos, ja sina — ei, ei, sa ei ole mitte minu tütar Koosa!" Koosa oli enne seda, kui ta oma isa juure wangitorni läks, oma pruuniks wärwitud päled wee ja seebiga hoolega puhutaks pesnud. Ta wõttis sellepärast õlilambi latornist ja hoidis seda oma filmnäu ees — ja waata, tema ilus nägu oli weel palju armsam ja ilusam, kui isa teda ial enne oli näinud. Ta päled punetasiwad kui koidupuna, mis päewa tõusmist kuulutab. — „Koosa, sina?" hüüdis isa karjatades, kuna kuldkee kõlisedes ta wärisewa ja kohmetanud sõrmede wahelt põrandale kukkus. „Sina siin? Oh tule siis mu rinna najale! et sina mull weel alles oled, nüüd ei hooli ma ühestki raskusest enam, kui ka need müürid praegu mind oma alla peaksiwad matma!" Ta wõttis tema kaela ümbert kinni ja kastis oma filmapisaratega tütre palgid, kuna see aga libedaste, tema kaela ümbert kinni hoides, nuttis. „Isa, isa, kõigearmsam ja kallim isa!" oli kõik, mis ta aga ütelda wõis.

Koosa jutustas selle järele oma isale, kuidas sööpõletaja perekond teda vastu oli võtnud ja kuidas ta viimaks selle otsusele tulnud, et ta enast sööpõletaja tüdrukuga riide pani ja siis wärawa wahi juure teenistust läks kuulama, kus ta ka üsna hõlpsasti sellega kaupa oli saanud. Ta oli seda üksnes sellepärast teinud, et ta siis kuidagi moodi oma armsa isaga võiks kokku saada, mida Jumal ka nüüd armust oli lasknud sündida."

Isa vastas selle peale nuttes: „Sa ei ole sellega mitte kõigeõnnelikum, waid aga kõige parem tütar! mina olen kõigeõnnelikum isa selle juures! Jumala püha film walwab meie üle armulikult! Jumal on ise meie poolt! Ritter Runnerih tahtis küll meid õnnetumaks teha, tema aga oli üks paljas tööriist selleks kõige kõrgema käes, kes mulle sõhärdust suurt rõõmu pidi aitama walmistada, mis ma täna tunda saan. — Oh minu armas Koosa, õnn sulle, et sa neil öötundidel, kus teised mängides ja tantsides oma aega mööda saatsid, armastusega oma koormatud isat wangitornist ülesse otsid! Oh Koosa, Koosa, järele ka edespidi alati wagaks jumalafartlikuks inimeseks, siis käib sinu käsi alati hästi ja sa elad kaua maa peal!"

Koosa lubas seda kõik pisaral filmil truuste täita, mis peale ta isale kät andis, oli lambi ära kustutas ja isa juurest ära tuli, sest et lossi õõwaht waljuste oma sarwe puhus mis homikul kõiki pidi unest ülesäratama.

Hädaste oli aga Koosa jälle oma kambri tagasi

jõudnud ja oma filmad pruuniks värvoinud, seal tuli neile üks naabri ritter, nimega Teobald, suure saatkonnaga võeraks; teisel päeval tuli üks teine vahva ritter, nimega Siegbert oma mees- tega veel järele. Mõlemad ritterid olivad Rune- rihi head sõbrad ja sõjaseltsimehed. Tund tunnilt tuli ikka rohkem jala ja ratsamehi Wihtenburgi. Kõik ruumid olivad sõjamehi täis. Nad hakkasid võtta loosi hoovi peal suure lõtke ülesse, teetsivad omale süia ja juua, kuna nad waljuste kätse teetsivad. Koosa sai sellest lohe aru, mis see kõik pidi tähendama; sest et ta oma isa juures kodu tihti peale sõjardust sõja vastu walmista- mist enne juba oli näinud. — Sõtu hilja, kui Koosa parajaste wärawawahi lapsi söötis, tuli selle naene furnuwarwaliseks kahtwatanud näuga sisse ja hüüdis juba ukse wahelt kassa ringutades, „Oh lapsed, paluge Jumalat, sest et sõda wäljas on! teie isa, kes teistele selleks käsku käis and- mas ja alles praegu koju tagasi tuli, peab ta teistega ühes sõtta minema. Juba homme hommiku wara peawad nad lohe teele minema!“

Teisel hommikul, enne koitu juba puhuti sõja- sarkwe mis peale kõik endid mineku vastu wal- mis seadtsivad.

Kõik ritterid olivad oma sõjameestega toredas sõjamundris, kui nad loosi wärawast wälja astu- tsivad, kelle hullas ka wärawa waht oli. Rune- rihi oli kõikse wiimses, kes loosist lahkus. Ta an- dis wõtmed loositwalitseja kätte, kes mõne sula-

sega aga lossi jäi hoidma ja kaitsma. Selle peale kihutas ta lossi wärawast wälja, mis peale lange-
sild ülesse tõmmati, wärawad ja ukсед kõwasti
finni rüüwiti, nii et waenlane salaja sisse ei pi-
danud wõima tungida.

Dhtul ütles wärawawahi naene Roosale:
„Homme homiku wara tahan ma oma wana emat
minna waatama, kes siin ühes lähedal külas elab.
Ma wõtan lapsed kaasa. — Enne dhtut ei jõua
ma sealt mitte tagasi. Sa wõid homme ennast
lord ka heaste wälja puhata, sest lossi wära-
waga ei ole meil nüüd enam midagi tegemist.“
Teisel wara homikul läks ta ka oma kahe lapsega
ema juure wõeraks. Kes oli nüüd õnnelikum kui
Roosa? ta ei mõtelnud mitte sugugi puhkamise
peale, waid kuidas aga selle asemel nüüd oma
armsa isa wiletsat põlwe wõiks pisut kergitada.
Ta wiis temale oma enese kujutud särka ja sukki.

Peale selle wiis ta temale suure nõuga sooja
wet ja seepi; ka andis ta selle wõtme tema kätte,
millega ta omad ahelad wõis lahti teha. Edel-
bert, kes alati kõigesuuremat puhtust oli armas-
tanud, ja seda ka Togu see aeg, millal ta juba
wangis oli olnud, igatses, ütles Roosale, kui see
umbes ühe tunni pärast pesu riistade järele tuli:
„Ma tunnen ennast kui uueste oletwad sündinud!“

Selle peale muretses Roosa isale head söömist
ja joomist, mida see enam kaua aega maitšnud
ei olnud. Ta pesi tema wangitorni paranda ja
seinad hoolega puhtaks. Edelbert imetles üsna

feda nähes, kui ilusaks ta endine wangi kamber nüüd oli läinud. Koosa muretšes magamise aseme jäuks uusi puhtaid ja kuiwi hõlgi, ja uus pakš wllane tekk andis ta wana kehale tarwilist sooja. Walge linaga kaetud kiwi laua peal seisiwad armsa haisuga lilled, mis wangi kambert magusa lõhnaga täitsiwad. „Oh, kui ütlemata suurt rõõmu walmistad sa sellega mulle!“ ütles Edelbert! „Tõega, lapselik armastus wdib nende wanemate elu teed roosidega üle külwata; armastus wdib wdigast wangitornigi Paradiisi ajaks ümbermuuta.“

Mõlemate igawad tunnid läksiwad nüüd lendes mööda, sest et nad tihti kokku saidwad, mis juures päewad ja nädalad mööda läksiwad. Kuna Edelbert oma armastusega wastas, oli Wihtenburgis selle wahel peal mõnigi asi hoopis teiseks muutunud kui enne. Ritter Kumerih'i lossis oli enne alati rõõmus elu walitsenud, nüüd oli aga ta willetsus ja häda kuni lossi kõige uhkema tubadessegi jõudnud tungida. Nad saidwad Kumerih'i ettewõtmise kohta paha sõnumid. Kumerih ise oli haawatud saanud, pealegi oliwad waenlased kogu nende warandust ärariisunud, mis juures ta peaaegu kogu ni wangi oleks sattunud. Ta oli kottu kaugel, ühes oma sugulase lossis haawatud peast raskestest haige maas. Selle asemel, et ta suured koormad saaki enne koju saatis, pidi temale nüüd weel raha ja wara kodunt järele saadetama. Tema abikaasa ei wdinud teda wähemast waatamagi minna, sest

et neil kodu niipalju sõjamehi ei olnud, kes teda oleks wõinud saatma ja kaitsma minna. Runerihi waenlased oliwad sellega julgust saanud ja hakkasiwad juba üsna awalikult tüli tegema. Nad oliwad juba mõndagi korda nende paremat toidu moonu ära riisunud, mida lähema alewitest oli ülesse saanud ostetud ja mida lossi pidi toodama, nii, et lossi proua oma lastega kõige lihtsama toiduga rahul pidi olema, kuna mõnestki asjast juba üsna puudus käes oli. Lapsed jäitwad leetrisse, kuna kõik üsna kahe wahel oliwad, et kas nad weel terweks pidiwad saamagi. Kõige wiimaks jäi ka proua ise mure, kurwastuse ja uneta ööde pärast raskesse haigeks.

Koosa oli seda kõik kuulda saanud, mida ta ka oma isale jutustas, kuidas nüüd lugu üleweel lossis olla. „Nüüd,“ ütles ta, „katsugu nad seda ka ise, misfugune wiletsus, häda ja puudus on; mis juures ka nende uhkus alandatud peab saama.“

Isa ei kiitnud tütre arwamist selle juures sugugi heaks, waid ütles: „Kuidas, minu armas Koosa — wõid sa nõnda rääkida? ei, minu armas ja kallid laps, sinu arwamised ei ole mitte õiged. Oh, ära lase omas südames mitte wihtkamist maad leida, mis sinu puhast südant wiimaks ära lihtwima saaks! see on küll tõsi, et Runerih minu wastu ülekohtune on, mis mitte õige ei ole. Tema wihtkas mind ilmaasjata ja tegi mulle palju ülekohtu ja kurja. Eks pea meie aga neid armastama, kes meid wihtawad? ja eks

kästa meid neile head teha, kes meile kurja on teinud? — Ja kuidas? Ja sootwisid weel koguni seda kurja, mida Kumerih meile teinud, tema abitaasale kätte maksta? ta on wist muidugi juba küllalte oma mehe tooruse üle kannatada saanud, kuna ta sellegagi nõus ei saa olema, mis meiega on sündinud! Ja, mis isa on eksinud, seda sootwisid ja koguni pealegi tema ilmasüüta lastele kätte maksta, kes weel diete hea ega kurja wahel wahet ei tea?”

„Ei, armas isa,“ ütles Roosa liigutult, „seda ei soowi ma ilmaski mitte. Seda ja wõid minust juba isegi arwata. Mina tahan aga üksnes Jumalat üle kõige asjade karta ja armastada, ja kõiki inimesi — ka Kumerihi ja tema prouat ja lapsi — kui iseennast armastada.“

Roosa pidas ka truuste sõna. Ta ei läinud Kumerihi lastest mitte enam põlgawalt mööda, kes juba terweks oliwad saanud ja laste tüdrukuga lossi hoowi peal mängimas käiswad. Ta teretas neid sõbralise naeratamisega ja ajas nendega wahest lapseliku juttu. Ta tegi neile tihti mõnda pisukest meelehead, mis eest wäike poisike ja üks tütarlast ütle mata tänulikud oliwad. „Oh kui suur õigus on selleks minu isal!“ ütles ta, „sest palju parem on südame sõbrus, kui wiha ja waen, mis meie oma rahu rikub!“

Hooja wahwa tegu.

Rauaaegse wihma sadude järele, tuli jälle üks ilus sügisene päewapaisne ilm. Päew paistis palawaste lossi hoowi peale, mis kõiki kui uue elule äratas. Rahwas oliwad põllale läinud, et wiimist wiljasaaki kokku korjata. Lastetüdruk Tekla, oli peale lõunat lastega lossist hoowi peale tulnud. Restet suurt lossi hoowi, oli üks suur sügaw kaew, mille rakked raiutud kiwidest ja kõiki moodi wälja oliwad nikerdatud. Kuue toreda kiwist posti otsas oli kiriku torni moodi katus, mille all ratas, kaewust wett wälja winnamise tarwis oli. Umbes weerand tund fulus enne ära, kui wefi ämbriga alt ülesse jõudis, nii ütlemata sügaw oli see.

Kunerihhi kolm last mängisidwad rõõmsaste kaewu lähedal rohelistel murul. Poisikene, nimega Eberhard, wiskas ajawiteks wäikesti kiwa kaewu ja kuulas siis ise, kuni kiwi plaksatades wett wastu kiskus. Kui ta sellest juba ära oli tüdinenud, läks ta kaewu juurest eemale, kuna üks wäike lind kaewu kohta lendas ja seal kohal kõlkuwa ämbri ääre peale maha lasi. Kui lind märkas, et ämbriis weel pisut wett sees oli, mis alati ämbri põhja jäi, lendas ta ämbriisse jooma, wõi ennast pesema. Poisike oli seda tähele pannud. „Dodake“, ütles ta lapselikult oma kabe wäikse õe wastu, „mina wõtan selle ilusa linnu sinni.“ Ta ronis kaewu ääre peale ja sirutas oma wäikest kätt ämbri järele, et ta aga seda weelgi kätte ega katsutagi

ei ulatanud, sirutas ta ennast ikka enam üle kaewu — seal kaalus ta aga kaewu poole ja — kukkus alla sügawusse.

Mõlemad wähemad õed aga hakkasiwad seda nähes kangeste kiskendama. Laste tüdruk Tella oli lossi kõõki pugunud, kus ta kodupoolist tegi. Müüd kargas ta ehmatusega kõõgist wälja ja tormas hooi peale. Ta ei wõinud aga muud enam näha, kui kuulis poisikese hädakisa kaewust omale wastu kostwat. Kui ta alla waatas, nägi ta, et see kuubepidi ühe müüri haagi otse peatama oli jäenud, mis all sügawas seinas sees oli. Ilma nõuta seisis ta seal ja kaebas niisamuti walju healega.

Seal tuli korraga Koosa joostes senna ja ütles: „Ole karmas, Tella, ja aita mind ettewaatlikult ämbriga alla lasta. Nii pea, kui ma sind käsfin kinni pidada, siis järe seisma ja ära lasse mind ämbriga mitte sügawamale alla poole. Sumala abiga loodan ma poisikest seda wiisi ärapeasta!“ Koosa andis ennast üles tõstetud filmadega oma armsa toewa Isa hooleks ja astus siis ämbrisse. Külmi higi tõusis tal otse ette, kui ta ikka sügawamale alla jõudis, kus niiske õhk wastu tuli ja päew filmist kadus, kuna üsna widewiku sarnane ämarik tema ümber walitses. Ometegi wiimaks jõudis ta hädasikisendawa poisikese juure; ta hüüdis walju healega ülesse ja käsits peetama jäeda, mis peale ta ka kõe ämbriga seisma jäi. Müüd katsus ta poisikest käega kinni wõtta ja teda haagi otjast lahti peasta. See oli aga üks raske töö

ja weel pealegi wäga kardetaw ja hädaohtlik ette-
wõte. Ta pidi seda ühe käega katsuma korda
saata, sest et ta teise käega ahelast pidi kõtwaste
kinni hoidma, kui kaewu põhjatuma sügawusesse ei
tahtnud kukkuda.

See ei tahtnud aga mitte kuidagi moodi korda
minna. Roosa hakkas selle juures kangeste kartma,
mis tale külma wärinad üsna peale ajas. Ta
palus kõigest südamest Jumalat, et ta teda ise
selle juures wõtaks aidata. Ometi läks see temale
wiimaks õnneks! ta wõttis poisikest oma käewarre
alla, kes mõlema kätega tema kaela ümbert kinni
wõttis, just kui kardaks ta ennast uueste iga silma-
pilg jälle alla kukkuma. Roosa hüüdis nüüd walju-
healega alt ülesse ja käs kis endid ülesse tõmmata.
Kõõmuga märkas Tekla raskusest, et poisikese ära-
peastmine õnnelikult korda oli läinud, mis juures
ta kähku edasi winnas. Haige proua oli ka seda
ehmatuse kisa kuulnud ja akna peale waatama tul-
nud, et mis seal pidi olema. Ehmatusega kuulis
ta nutja laste juust, et Eberhard kaewu oli kuk-
kunud. — Need hirmsad sõnad oliwad tema kõr-
wade ees kui kõue kargatus. Waene haige naiste-
rahwas tuius ja ahwardas selili kukkuda.

Tekla aga ütles, et Eberhard raud konksu otsa
peetama oli jäenud ja et wärawatwahi tüdruk teda
oli läinud ärapeastma. Seal asus ometi weel
lootuse säde tema südamesse; ta palus ärdaste
Jumalat. — Wiimaks tuli Roosa poisikese nähta-
wale, keda ta oma pahema käega kinni hoidis.

Tekla pani kähku ratta finni, astus kaewu ääre, kiskus ämbri raud konksupidi oma poole ja tahtis poisikesest finni wõtta. Ohmatanud ja wäri-seja tüdrukul ei olnud aga niipalju jõudu ega osawust. Ta waewas ennast tük aega asjata. See oli ahastaja emale üks kole waade! Sga filmapilk kartis ja wäri-seis ta selle juures, et kõi kolm pidivad määratuma sügawusesse langema. Roosa nägi ja sai aru, et see niiviisi ei wõinud torda minna, sellepärast käskis ta Teklat ämbrit uueste lahti lasta. Roosa ulatas nüüd poisikesest Tekla kätte andma, kuna Tekla käed nii kaugele ei ulatanud. Roosa nägi ja sai aru, et see ettewõte weel häda-ohklikum oli. Ta jäi filmapilguks üles taewa poole waatama, kui otsiks ta omale sealt troosti ja abi, sellepeale ütles ta kähku: „Tekla, lükka selle konksuga ämbrit, et see kiikuma hakkab.“ See sündiski. „Nüüd“ ütles Roosa edasi rääkides, „kui ämber sinu poole ääre tuleb, siis tõmba ruttu laps ära. Nüüd!“ Tekla tõmmas lapse kerge waewaga oma sülesse ja pani siis maha.

Kui ämmer jälle ühe kaewu posti lähedale tuli, kargas Roosa kähku posti ümbert finni ja astus kaewu ääre peale ja sealt maha. Oh kui rõõmus oli ta süda, kui jälle kindlat maad oma jalge all tundis olema!

Selle wahel peal wiis Tekla peastetud poisikesega oma haige ema juure, kes oma haigust üsna ära näitas olema unustanud; tema juure kargas ja teda igate moodi kallistas. Siis waatasiwad ta

filmad Roosat otsides. „Rus,“ ütles ta, „on see ingel, kes sind hirmsast surmast ära peastis? Rus on see hea ja armas laps? — Mine, Tekla, ja kutsu teda kähku minu juure seie.“

Tekla läks joostes torniwahi tuppa, kus Roosa juba jälle ühe wahinaise haige lapse juures walwas ja ise wirgaste sukka kudus, „Sa pead kohe armulise proua juure ülesse tulema!“ hüüdis Tekla ukse wahelt, „sa saad tõega wist suurt tinki selle eest saama!“ mis Tekla kingituse kohta ütles, oli Roosat wäga kurwastanud. Ta ei tahtnud mistki hinna eest kaasa minna; ta ei tahtnud mistki palka. Ta mõtles aga jälle, et kui ta ei lähe, siis oleks see rumal, mis ta rõõmust ema oleks kurwastanud. Ta läks sellepärast Teklaga ülesse lossi.

Wiisakalt astus Roosa Teklaga tuppa. — Proua, kes wäsimusest magama jäenud poisikesse woodi ees seisis, ruttas laiali lautud kätega Roosale wastu; ta ei mõelnud mitte oma seisuse ja auu peale, waid surus jämeda riietega tütarlast oma rinda wastu. „Oh minu armas tütar,“ ütles ta, „oh kui ütlemata suurt tänu olen ma sulle wõlgu!“ „Sind aga,“ ütles ta ennast Tekla poole pöördes, „ei wõi ma kauem oma teenistuses pidada. Sa oled seda kõige kõrgemat kohut, mis iga laste hoidjal see esimene asi ja pea mure on, et nad lapsi oma filmast ei tohi lasta, wäga alwaste ja hooletumalt täitnud. Ma lasen weel täna sinu palga sulle wälja maksta, homme see aeg aga juba pead sa lossist ära olema läinud.“

Tekla langes seda kuuldes põlvili ja palus nuttes oma peale armu heita, sest et ta üks waene laps olla, kes ei teada, kuhu minna. Proua aga ei teinud seda kuulmagi. Seal palus ka Koosa alandlikult Tekla eest ja ütles, et ta ennast nüüd parandama saada, kuna ta tubliste wäikest Eberhardi oli aitnud ärapeasta. „Waadake,“ ütles Koosa, „Sumal kuulis teie palwet, kui teie tema peastmiseks abi palusite, oh ärge põlake siis ka sel tunnil ühe õnnetuma inimese palwet mitte ära!“

Proua waatas suurte filmadega paluja sõõpõletaja tüdrukku otsa ja ütles: „Wäga imelik! — ma ei tea ega saa sellest isegi mitte aru, mis üle ma rohkem pean imestama, kas sinu wahwa teu wõdi auusa meele üle? sähärduse palwe wastu ei wõdi ma mitte panna. Tekla wõib paigale jäeda. Sind aga ei lasse ma mitte enam oma juurest ära, imelik tüdruk. Pea jõuab ka see aeg ja päew kätte, kus minu abikaasa sõjast jälle koju tagasi tuleb, küll ta sinu auusat tööd siis ka niisama auusaste saab tasuma. Ütle oma koht ülesse ja tule mulle seltsiliseks ja sõbranaiks. Ma lasen sind kohe teise riide panna. Sa oled wähe parema asjade tarwis, kui teenijaks sündinud.“

Koosa oli seda kuuldes südamest liigutud. — Ta palus aga siiski, et ta oma wana teenistusesse wõiks jäeda, sest et ta armulise proua pakkumist mitte ei wõida wastu wõtta. Ta olla oma kohaga rahul ja õnnelik. „Imelik laps!“ ütles proua, „ma ei mõista, ega saa sinust mitte aru. Sinu

jutud wärawawahi juures olewast õnnest, on mu meelest iseäralised. Nõua minu käest, mis sa aga iales tahad — see peab täidetud saama, kui see mul aga wõimalik on.”

„Olgu siis,“ ütles Koosa, ma saan neid sõnu, kui õige aeg käes, teile meele tuletama. Lubage mulle aga selleks nii kauaks mõtlemise aega, kui ma selleks aega arwan tarwis minema. See aeg ei saa mitte tulemata jääma, kus teie mulle ühte suurt head ja kasu wõite teha. Nüüd aga palun ma alandlikult seda andeks, et ma ära lähen; ma ei tohi wärawawahi haiget last kauemaks üksi tuppä jätta.”

Koosa (ritteri) seisus tuleb awalikuks. — Tema palwe oma õnnetuma wangis isa eest.

Wihtenburgi lossi proua Hildegardile oliwad Koosa wiisakad kumbed ja sõnad midagi aimata lastnud, nii et ta wana lossi ülewaatajat salaja Koosa talitamise üle filmad lahti käskis pidada. Ühel ööl, kui Koosa päewal armuliku proua käest mõned kirjid oli saanud, tuli wanakene ja aratas prouat ülesse. „Nüüd auulik proua,“ ütles see hägedalt, „jutustawad wangis ritter ja sööpõletaja tüdruk isekeskis! Nüüd wõite teie seda ise pealt kuulda, mis nõu nad teie ja teie auusa abikaasa wastu peawad!”

Proua wiskas omale mantli õlale ja ruttas siis lähku wangikoja ukse juure. Üks oli prauksel,

kuna tuli seal sees põles. Ta wõis iga wähemat kui sõna kuulda, mis tuas sai räägitud.

„Need kirsid on wäga head,“ ütles wangis ritter; „nad on just sedasama seltsi, kui meilgi see puu neid kandis, mis lossi torni müüri ääres kaswis.“ — „Oh,“ ütles Roosa kaeblikult, „kas peaks see aeg weel kord tulema, et ma neid sulle oma kodu puu pealt wõiks noppida?“

„Täna Jumalat, armas tütar, et sa mulle needki praegu wõisid tuua,“ ütles Edelbert. „Oh kui helde on see auus proua, et ta sulle sähärdusi asju kingib.“ — „Sellepärast arwan ma ikka,“ ütles Roosa, „et ma seda temale peaks ütleva, et ma sinu tütar olen. Tema käes on see saladus minu arwates hoolega warjul hoitud, kuna ta oma abikaasa, ritter Kumerihhi käest, kõige hõlpsamini sinu priiust wõiks paluda.“

„Seda ei arwa ma mitte wõimalikuks,“ ütles Edelbert. „Sa ei tea seda arwata, kui wäga ta mind wihtab.“ — „Aga ma arwan süiski,“ wastas Roosa, „sest kui Kumerihh seda kuulda saab, et sinu tütar Jumala abiga tema poja elu on peastnud, siis ei saa ta sind mitte seie wangi torni ärasurra lastma.“

„Oh ära usu seda mitte nii kergeste,“ ütles Edelbert. „Tema wiha on nii wäga sügawaks juurdunud.“ — „Aga, armas isa,“ ütles Roosa, „kui seda kuidagi moodi temale wõiks selgeks teha, et sa teda, ehk ta sind küll nii ütlemata õnnestumaks tegi, süiski weel armastad ja õnnistama

ja neile head tegema õpetad; ka ei oleks ma ilma sinu isaliku maenitsuseta wist mitte nii ruttu selle peale kaewu juure jõudnud, ega tema poega wõinud ärapeasta; sellepärast on selle lapse peastmise töö sinu kõige esimene asi selle juures olnud?"

„Wõimalik wõib see ehk weel süiski wiimaks olla,“ ütles Edelbert mõtleva jäedes, „nüüd esiteks ei ole aga selle juures midagi parata ega teha. Kuni tema tagasi tulemiseni pean ma weel ikka wangi jääma. Kui tema heasüdamega abikaasa mind ka ehk lahti lasekski, siis wõib ta seda ehk wäga kallilt maksta. Ära lausu temale sellepärast mitte sõnagi, et sa minu tütar oled. Mina aga tahan Jumala nimel nii kaua wangis olla. Need jutud aga teewad muudu asjata meie mõlema südamed kurtwaks. Sellepärast olgu selleks tänaseks küll.“ Edelbert ja Noosa hakkasiwad peale selle ühte hoopis teist juttu ajama.

Proua oli juba küllalt kuulnud. Ta läks kähku oma tubadesse tagasi. Imestamine, imekspanemine ja sügaw walus osawõtmine nende õnnetumate üle ei lastnud teda kogu sellel ööl magada.

Teisel homikul kutsus proua Noosat oma juure ja ütles temale pehme healega: „Ma tean, et sul selle hea ritleri wastu osawõtmine on, nii et sa mõndagi tema kergituseks katsud teha. See on wäga minu meelepärast, mis eest ma sind südamest kiidan. Aga et sul hea lapsel omalgi wäga wähe on ja peaaegu midagi ei ole. Tänahest päewast saadik wõid sa aga selle ritlerile kõik söömad ja

joomad lossi kõõgist wiia." Sest saadik andis hea proua rõõmsa Koosale need kõigeparemad toidud ja wiinad Edelbergile wiia. Koosa pidi, kui tal wähegi aega oli, sõbraliku proua juures ülewal lossis olema, mis juures ta ka wärawawahi lapsi senna kaasa wõis wõtta — üks suur arm, mille kohta wahi naene mitte pisut uhke ei olnud.

Selle wahel ajal aga wotas proua kahelkordse igatsemisega oma mehe tagasi tulekut, kes selle peale, kui ta wähegi paremaks oli saanud, ka kohe koju tuli. Tema seltsis tuliwad ka need kaks ritterid jälle tagasi, kes temaga ühes oliwad läinud. Ritterid ja alamad sõjamehed oliwad endid roheline tamme lehtega ära ehitanud ja tuliwad seda wiisi suure toreduse ja kätrega lossi wärawast sisse. Runerih kargas hobuse seljast maha, teretas oma abikaasat ja lapsi suure rõõmuga, mis peale ta oma sõbrade ja kõige wahwama sõjasekfilistega suurde ritteri saali läks. Pärast seda, kui kõididel esimine rõõmus jällenägemise teretamise mööda oli ja ritter Runerih heameelega oma wäikse poja pead silitas, kes üks wäga ilus poisikene oli, jutustas proua temale seda hirmust õnnetust, mis nende poja pea peal oli olnud, mis aga armulise Jumala ja Koosa abiga weel õnnelikult mööda oli läinud. Ta jutustas seda lugu põhjani oma abikaasale, mis juures see üsna wärises. „Mõnda siis“, ütles ta, „oleksid sa pea ärauppuda wõinud ja ma ei oleks sind enam ilmaski näha saanud, armas Eberhard!“

Oma tõi selle peale selle kuue senna, mis tal siis selgas oli olnud, kui ta kaetu oli kuffunud ja konksu otsa rippuma jäenud, mida ta selleks mälestuseks ära oli pannud. Ta näitas isale seda kuue hauku, mis raud haak oli káristanud. Rune-rih waatas seda wága hoolega táhele pannes, mis peale ta ehmatusega ütles: „See oli weel selle káige wiimsel filmapilgul, et teda wdís peasta; weel mõned niidi-kiud — ja Eberhard oleks ilma armuta kadunud olnud. See waene tüdruk on meile suurt head teinud. See on tóega üks wahwa töö! oled sa selle eest temale seda tasunud?”

— „Seda“, ütles proua, „jätfin ma sinu hooleks. Káit, mis ma temale selle eest oleks wdínud pakkuda, náitas mu meelest nii wága alatu olema, sest et ta oma elu selle juures kaalu peale pani.“

Siigutud súdamega ritter tahtis seda tüdrukut kóhe sealsamas paikas ja filmapilgul náha, kes tema armsa poja elu, oma wápra julguse ja surma pólgtusega, ära oli peastnud. Koosa sai kóhe senna kutsutud. Wiisakal kombel astus ta saali. „Ole súdamest teretud, sa wahwa tütarlaps!“ hüüdis ritter teda teretades, „sest et sa minu ainsa armsa poja elu oled ära peastnud! ma olen sulle suurt tánu wdлга, sest ilma sinu wápruseta oleks ma praegu üks õnnetu mees ja isa! see tánane ródumu páew oleks mulle nüüd úheks káigesuuremaks kur-wastuse páewaks olnud. Ródua, mis sa tahad, seda pead sa ka saama! Jah“, ütles ta, sest et

ta ilmaski oma tundmisi ei mõistnud talitseda, olgu et see wiha ehk rõõmu tuhinas oli, „mina wannun sulle oma ritteri auu ja nime juures, kui sa ka ühe minu kahest lossist omale sootwiksid, olgu see Wihenburg ehk Tannenburg, ma saan seda sulle kohe andma!”

Koosa ütles selle peale waikse wiisakusega: „Teie olete selle wandega wäga suurt tõutamist teinud, härra ritter, mida need auusad ritteerid ka pealt on kuulnud. Mul on teie läest suurt armu paluda, mida teie mitte sellepärast tagasi lükata ei wõi. Ma ei nõua aga selle juures siiski miskit armu, waid palun aga selleks teie läest õigust! Andke mulle — andke mulle minu armas ja kallis isa tagasi ja ka seda, mis teie meie läest ära olete wõtnud!” — „Kuidas? mis? ja mis asi see on?!” hüüdis Runerih ehmatades. „Kas mina peaks teid olema riisunud ja rõõwinud? Kes ja siis ise oled? kes on sinu isa?” — „Mina olen Koosa von Tannenburg,” ütles see; „Ebelbert on minu isa; laske teda wangist lahti ja andke tema warandus meile jälle tagasi.”

Peale prouata, oliwad seda kuuldes kõik pool ehmatanud ja paniwad seda asja wäga imeks. Ritter Runerih aga taganes paar sammu tagasi ja seisis näust kahwatu kui kivi post. Wana wiha ja waen mässas kangeste ta südames. Tema süda wõitles kangeste wana pahanduste ja oma lubamise peale mõeldes. Ta nägu oli walge kui lubi, waatas metslikult oma ümber ja pomises siseti

wihaga: „Ühte omast lossist oleks ma heameelega selle eest annud, kui seda waprast tegu üks teine oleks selle mehe tütre asemel teinud.“

Kõik saalis olijad ehmatasiwad Kumerihi häklike muutatuse üle ja waatasiwad kahlaselt üheteise peale. Kumerihi abikaasa ülles seal juures aga waike healega: „Mina sain seda aga alles mõne päewa eest teada, et see waeses taluriides tüdruk ritter Edelberti tütar on. Lapseliku armastusest aetud, tuli ta selles ülikondas meie lossi peale ja hakkas wärawawahi juure teenijaks, kelle naese juures ükski tüdruk läbi ei saa, kuna ta seda aga taewaliku kannatamisega, oma ilmasüüta isa pärast kannatas, mis see del naene tema läest kõik nõudis ja päris: Ma ei lastnud teda seda mitte määrgata, et ma tema tõsist seisukorda ja nime teadsin. Ma ei julgenud omast peast midagi tähtsat otsust selle kohta ette wõtta. Aga nüüd, armas Kumerih, tee õigust ja täida oma kohut ja lubamist. Kui preili Roosa meie armast poega ka mitte surmast ei oleks peastnud — siis peaks tema suur lapselik armastus oma isa wastu sind juba järeleandmisele sundima, et sa ühe sõhårduse isaga saaksid ära leppima, kellel üks nii hea tütar on.“

„Minu mõega juures!“ hüüdis nüüd ka üks neist kahest wõderast ritterist, nimega Siegbert, „sest mida see auus preili oma isa wastu on üles näitnud, on weel palju enam wäärt, kui see, mida ta poisikese peastmise juures tegi. Sinu asemel, Kumerih, ei mõtleks, arwaks, ega kaaluks ma nii

palju omas südames, waid teaks kohe, mis mul tarwis oleks teha!"

„Runerih,“ ütles see teine ritter, nimega Teobald, selle peale, „kui Edelbert sinu wastu waenumeelne oleks olnud, siis oleks ta sulle igate moodi kahju ja kurja wõinud teha. Kõige pühade juures! ta oleks sel ajal, kui sa sõjaplatsil wiitwisid, sinu lossi wõinud kas põlema panna ja ise selle segaduse sees ärapõgeneda, sest et tema tütre käes kõi wõtmed oliwad. Sellest wõib juba lausa näha ja kätega katsuda, et ta sugugi mitte sinu waenlane ei ole, waid palju enam sõber!“

Runerih hingas raskesti, ja oli, kui ei oleks ta sellest kõigest mitte sõnagi kuulnud. Koosa waatas õhates üles taewa poole. Seal astus Runerih abihaasa oma mehe juure ja ütles kõigesuurema liigutusega: „Armas Runerih! sa usud weel ikka, et Edelbert sinu wiha waenlane on. Kuule mind aga esmalt: — Kui ma seda teada sain, et Koosa Edelberti tütar on ja salaja oma isa juures wangi-tornis käija, siis wõtsin ma nõuks, mis ma nüüd häbiga pean tunnistama, nende juttu salaja pealt minna kuulama. See sündis naesterahwaliku uudisehimu ja ka pool kartuse pärast, sest kes teab, mis kurja nõu tema isa oma tütrele meie kohta wõis anda, ehk tema tütar meie armast ja kallist poega küll surmast oli peastnud. — Aga, oh Jumal! mis pidin ma kuulma! ja kui suure häbiga seisin ma seal! sest oh kui head ja auusad on need inimesed! waene wangis olew ritter Edelbert ei tea

ega tunne miski waenu sinu wastu omas südames. Tema õpetas ja käsits meile, kui oma wihamees-tele alati head teha ja weel koguni armastadagi. Tema ei kiitnud mitte üksnes oma tütre wahwat tegu, waid oli selle üle pealegi weel ütlemata rõõmus. Kuidas wõiksid sa nüüd weel tema üle wiha pidada? Oh Sumal, taetwas! liiguta ise tema kõwa südant!"

"Pidage kinni!" ütles korraga Kunerih; "see on liig!" Ta hoidis wägise oma pisaraid tagasi, mis tale filmi kipusiwad tulema. Siis pööris ta ennast Koosa poole ööldes: "Teie isa, preili Koosa, on prii ja waba, kuna ma teie lossi kõige waraga teile tagasi annan. Ma olen temale ülekohut teinud, sest üks sõhårdune mees, kes nii head ja auusat tütart ostas kaswatada, ei wõi ialgi üks paha inimene olla."

Ritter Kunerih oli selle juures kui üheks teiseks inimeseks muudetud. Nii kui wihatujus, ei tunnud ta ka oma armastuses miskit piiri. Tema oma abikaasa pidi Koosat aitama teise riide panna, kes ruttu oma filmi ja kassa wärwist puhtaks pesi, kuna ritter Siegbert Teobaldiga wangitorni läksiwad, Edelbertile teisa riidid wiima.

Kui Koosa jälle uhke riide oli pandud ja oma ema kalli ehetega ehitud, mis juures ta wäga ilus oli. Väks ta proua Hildegardiga wangitorni oma isale seda rõõmu sõnumit kuulutama, et ta jälle prii on, siis leidsiwad nad teda juba uudes mundris eest. Mõlemad ritterid seisiwad tema kõrwas.

— Oh kui rõõmus oli nüüd jälle endine waene ja kurb Roosa! Rõõmu hõiskamisega langesiwad isa ja tütar üksteise kaela.

Selfilmapilgul läks wangitorni uks lahti ja Kumerih astus sisse. Edelbert ja Kumerih andsiwad üksteisele sõbralikult kät, mis peale nad armastusega üksteise ümbert kinni wõtsiwad. — Kõik wiha ja waen oli nende wahel nüüd unustud. Nad tundsiwad õnnist leppimise rahu omas südamel, mis juures nad üksteisele igawest sõbrust tõutasiwad.

See rõõmulik päew lõppes pidu sõmaajaga õhtale, kus Edelbert ja Roosa kõige esimiste auuosalisteks arwati. Kumerih istus Edelberti ja proua Hildegard Roosa kõrwas. Kõik wõerad oliwad selle juures ütle mata rõõmsad, et see asi nii hea lõpule oli jõudnud. Korraga kõlas wali trompetide puhumine lossi hooi pealt. Kumerih ja kõik teised ritterid, kargasiwad seda kuuldes erutatud peast lauast ülesse ja tõttasiwad ainate peale seda waatama, mis see pidi tähendama. Omaks imekspanemiseks nägitwad nad kogu lossi hooi sõjamehi täis olema. Seal kargasiwad ka juba teendrid rutuga uksest sisse ja hüüdsiwad: „Härtle on seie tulnud!“ Nad tahtsiwad temale kohe teretamiseks wastu minna, kuna see aga mitme teise ritteri saatusel juba parajaste saali astus. Tema juuksed oliwad juba halliks läinud, kuna filmad aga weel ikka nooruse wahwuses hiilgasiwad. Ta tereatas Edelberti kõige esmalt üteldes. „Minu ar-

mas sõber Edelbert, ma tahtsin teile oma suuga seda kuulutada, et meie oma võidu läbi kasuliku rahu lepingut saime teha, mille juures mina ja keiser teile suurt tänu võlga oleme, et teie meile kõik omad sõjamehed abiks saatsite, mis meid paljugi aitas ja keda ma nüüd ise tagasi tulim saatma, kuna ma oma sõbra ja heategijat kaua aja pärast näha tahtsin saada. Tee peal sain ma kuulda, et teid Wihtenburgis pidi wangis peetama. Kohe muutsin ma oma teesihti ja tulim Tannenburgi minemise asemel seie Wihtenburgi, et teid wangist peasta. Siin kuulsin ma kohe juba, et teie wahel lepitus on siginenud. Ma arwan ja loodan seda kindlaste, et ka ritter Rumerih nüüd meie auus ja truu sõber on."

"Eks ole tõsi," ütles ta ennast sellepeale Rumerihi poole pöördes, „ühete sõhärdust peale tungimist ei teadnud teie sugugi mitte arvata? Ma tunnistan aga selle juures oma kõige suuremat rahulolemist ja head meelt üles, et ma kahte nii auusat ja wahwat ritterit südame sõbruses eest leian." Selle juures andis ta ka Rumerihile kät. See oli üsna rõõmus härtsogi armu üle, mis selle läbi temale osaks oli saanud. „Ma olen rängaste eksiunud," ütles see; „ma tean, tunnen ja näen seda nüüd selgeste ära. Aga et see kurjus korra juba on sündinud, mida mul sugugi enam salata ei mahtja. Palju õigem on, et seda ülestunnistades kajatseda ja oma ülekohut heaks katsun käämata, nii palju kui ma seda iganeses võidin ja suudan, mis minu südame soow on."

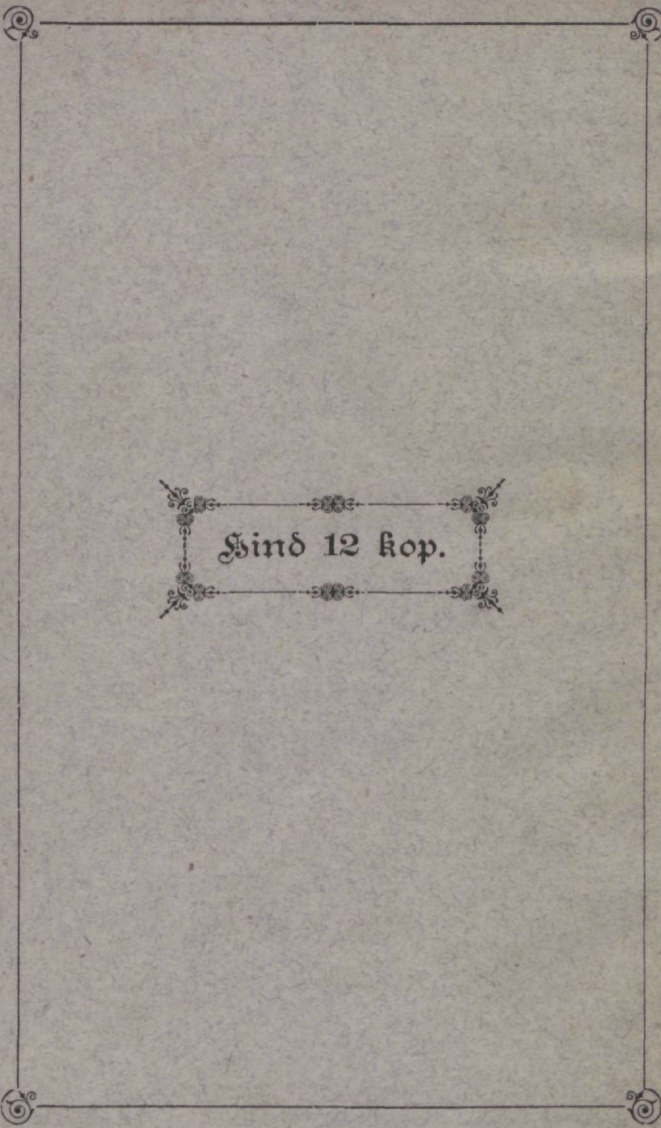
Teid, auustatud preili," ütles härtfog ennast Koosa poole pöördes, „on meie kohus kõige enam tänada, et meie nüüd rõõmsad võime olla. Ilma teie lapseliku asmastuseta oma hea isa vastu, oleksime meie ehk praegu werises wõitluses olnud. Seda wõite teie kõit isegi juba mõista ja arwata, et meie auusat Edelberti süa wangi ei oleks jät-
 nud, Rumerih oleks wist arwamise järele meie päib üsna palawaks teinud, mis juures palju ilma asjata werd oleks saanud ära walatud. Sumal olgu selle eest tänatud, et ta seda selle noore neitsi läbi siin, teisels muutis.“ Koosa punastas seda kuuldes häbelikult. „Kõige armulisem härra," ütles ta wiisaka alandusega, „nii suur auu ei ole mina mitte wäärt ega teeninud. Sumal üksi seadis seda ja laskis nõnda korda minna. Linnukene, mis kaewu ämbrisje lendas, aitas seda niisamagi palju korda saata, kui mina.“

„Wäga õigeste õeldud!“ ütles härtfog. „Teie peate aga seda süiski tasutud saama. — Auustatud preili! et teie isal poega ei ole, kes Tannenburgi wõiks seaduse järele kui mees pärida, langeb ta teie isa surma järele minu pärida. Mina annan seda pärimise õigust nüüd teie nime peale pärida. Teie wõite ühte kõige auusamat noort Saksa rit-
 terit omale abikaasaks walitseda, kellel miski muud kohut selles asjas ei ole täita, kui peab omale aga üksnes „von Tannenburg'i“ nime wõtma. See auus nimi peab laste lastele mälestuseks jääma, ja neile kui õnnistuseks oma waga esiwanemate poolt olema.“

Koosal ei olnud enam sõnugi, millega ta oma tãnu oleks wõinud awalbada, nii wãga oli ta sũda tãnu pãrast liigutud. Hãrtsogi soow aga oli sellega tãidetud. Paljugi auusaid noori ritterisi, ihaldasiwad teda seda kuuldes omale abitaasaks; ta walitses nende hulgast aga seda kõige auusamat, sellega ta seda kõige õnnelikumat abielu elas. — See õnnelik noormees oli hãrtsogi kõige noorem poeg, nimega Eibert. — See sũndis aga mõne aasta pãrast alles.

Teisel pãewal lãksiwad Eibert ja Koosa; hãrtsogi, Kumerihi ja kõige teiste ritterite ja sõjameeste saatusel Tannenburgi. Rahwas tuli rõõmu hõiskamisega neid teretama. Nende kogu minemine oli kui suur rõõmu pidu. Wana auus hãrtsog pidi wõistate filmadega seda nãgema ja tõeks tunnistama, et kõik Tannenburgi inimesed oma auusat peremeest ja walitsejat kõigest sũdamest armastasiwad ja auustasiwad.

Eibert elas weel kãua oma laste rõõmuks, kuna tema nimi suures auus oli kogu Saksamaal. Teda kutsuti tihti riiu asju seletama, sest et tema õiglane ja auus meel iga õhel tuntud oli. — Ka Koosa õnn ei muutnud kogu elus enam teiseks, mis nad wãga hãsti ära oliwad teeninud. Sumal oli igal pool nendega!

Bind 12 kop.

